

fierro, en cinco sueldos ---, 11 un alfaçera ---», a. 1373; «12 una saya morada, viella, 13 un par de guantes de *lampnas*, 14 un par de bozinas ---» a. 1368; i altres, de context semblant, de 1390 (junt amb *almo-fla*) i 1403 (junt amb *go(l)leron*), BRAE IV, 347, 345, 355 etc. El mateix LAMNA va passar també, segurament des del substrat dalmato-romànic, com a nom de la llauna de ferro estanyat («blech») al sbcr. *lim* m. (Skok, ZRPb. xxxvi, 649).

D'altra banda hi ha també formes en aquests llenguatges veïns que, en part segurament, i en part en forma força versemblant, semblen reflectir la forma dissimilada *LABINA. Certes formes dels Pirineus gascons, les primeres amb caràcter evident: bearn. *laune* «lame», «bande d'étoffe»; i, amb fàcil extensió semàntica: Luixon *laumo* «glace» (Rohlf, RLiR VII, 142), Barousse «pellicule qui se forme au palais de la bouche» (Rohlf, Le Gc., pp. 49 i 773, § 195); i fins aquelles en què ha pres una acc. mineral o topogràfica, que detallarem tot seguit.

Però més interessant és encara, per més que ningú, fins ara, no hi hagi reparat, que *lábina* sembla haver persistit en mossàrab, i passat des d'aquest a l'àrab hispànic i magrebí. Car aquí *lábina* apareix, en moltes fonts dels Ss. XI-XIV, amb el sentit de «plaque, table, feuille plus ou moins épaisse de quelque métal que ce soit» en l'Edrissi, Abenalbéitar, el Becrí, Ibn-Badrûn i un conte egipci de les 1001 Nits; i, amb el de 'rajola', («later», «brique cuite au soleil») en Ibn-Khaldun i en el nostre RMA. (Dozy, Suppl. II, 514b): és sabut que els dos primers i els dos darrers són textos plens d'hispanismes, que en els restants també n'hi ha, i que la major part d'ells són espanyols o marroquins que havien viscut a Espanya; ara bé no hi ha res en l'arrel aràbiga *lbn* ('llet') que em sembli poder explicar aquests accs. (cf. LLIBANT, on però el pas del mot català a l'àrab és segur), car per més que Ibn-Khaldun apliqui aquell mot a una tradició relativa a Mahomet, els seus Prolegomena (c. l'a. 1400) són d'una data tan tardana, que no valen com a indicis que l'ús del mot en aquesta tradició tingui gaire antiguitat; és clar que s'imposa la reserva que els arabistes especialitzats haurien d'estudiar-ho.

La identitat del mot es va tornant més dubtosa en les accs. següents, minerals o topogràfiques, tot i que es tracta pertot d'una traslació de sentit quasi tan versemblant com les anteriors. El meu pare anotava a l'Emp. «llauna: mena d'estany que es fa a la vora del mar» («són aigües de la *launa*», Sant Pere Pescador, 1898; va usar-ho després en *Prometeu*), en donà testimoni per aquells mateixos anys Verdaguer en una rondalla del Baix Empordà, i el veiem sovint en Prudenci Bertrana: «en les maresmes --- s'ovira la ratlla grisa dels tamaris que voregen els recs, amagant les brosses de les *llaunes* y els fangassos», «els animals que les poblens habitualment fan llur vida inconeguda en els reconcs més inexplorats de les *llaunes* y en els interiors de les brosses, segurs de no esser inquietats», «enlloc els trets bruelen com en les maresmes: dirieu que l'aigua de les *llaunes* és sonora com la pell d'un

timbal», *Proses Bàrbares*, (pp. 190, 192, 202).

No és pròpiament del Baix Emp. (a Torroella de Montgrí ja anoto pertot *bassa* amb aquest sentit, *Bassa Banyes*, *Bassa dels Frares* etc.; allà entorn *llona*), sinó de la costa de l'Emp. estricta: a l'Armentera i StPere Pescador n'anoto vuit o deu amb nom peculiar (*Llauna de les Serps* etc.); a Castelló d'Empúries n'hi ha moltes entre el Grau de la Mugueta i el de la Muga (que m'ensenyen, plenes d'aigua i sorra); a Figueres ho sento a dos caçadors, però tots parlaven de vora mar (1958).

Més al Nord deu continuar per la costa rossellonesa i fins a Narbona: car en el terme d'aquesta ciutat es registra no sols el derivat *Launard* sinó diversos paratges *Les Launes* allí i a Ouveïllan, ja documentats *Las Launas*, b. ll. de *Launis*, en els anys 1218, 1275, 1315, 1317 i fins a 1500 (i avui igualment, Sabarthès, *Dict. Top. de l'Aude*, s. v.)³ Amb això semblen anar el gascó central *alauni* tr. «préparer le lin dans l'eau ou dans la rosée d'une prairie» (Cénac), que segons Gerig i Krüger (*Die Hochpyr.*, VRom. VIII, 217) es diu també de les basses canemeres; d'altra banda bearn. *launo* «partie dénudée d'une montagne», «couloir d'avalanches», Campà id. «région ravagée par une avalanche» (Rohlf, l. c.), Lourdes *launo* «grande pierre lisse d'un côté» (*Bouts d. Mount*, VII, 38). La base semàntica d'això, com la del citat luixonès *laumo* «glace», podria estar simplement en la lluentor i el reflex metàl·lic que són comuns als bassals de maresma etc. i a les fulles de metalls (cf. fr. *lame d'eau* 'onada').

D'altra banda en el DCEC (augmentat en DECH), a propòsit del lusisme marítim cast. *laja* [mj. S. XVI], port. ant. *lágêa* [1060] 'llosa plana', 'escull planer', avui *lage(m)* f., vaig demostrar la persistència en la topografia hispànica (i d'alguna altra zona europea) del celtisme *LÁGINE, -GINA, 'fulla de metall' (ky. *llain*, 'fulla de metall', 'espaça', gaèlic *lann*, 'fulla de diverses eines', irl. ant. *laigen* 'lança').⁴ Ara bé, guiats per Dottin (*La Langue Gauloise*, s. v.) i Bertoldi (*Colchicum Autumnale*, p. 85), hem d'admetre que ve del mateix ètimon cèltic un mot documentat en l'Antiguitat com a designació de l'hèl·lebor blanc: per Plini, *luginen*, i per Dioscòrides (IV, 145), on figura en uns mss. com *láyivon* i en d'altres com *láyovon*. Això atès, era igualment possible que *llauna/launo*, com a nom de basal lluent, vingués de *LÁGONA, plural d'aquesta variant celto-grega, amb una reducció fonètica paral·lela a la de TEGŪLA > *teula*, FRAGULA > *fraula*, GRAGŪLA > *graula* (GRALLA), FRAGU > (A)-FRAU etc.

I com sigui que tenim notícia, per diversos autors, que a Granada i les Alpujarres, anomenen *launa* una mena de 'llicorella' (mineral fullós) (DECH III, 561b10-25), que sembla ser el mateix que a Múrcia, Moratalla i Serra de Cartagena designen com a *lágue-na*, es feia possible explicar aquest per una tercera variant *LÁGANA; i l'andalús *launa* reforçava llavors la versemblança que com a terme topogràfic el cast. i gascó *launa* vinguessin d'aquest cèltic *LÁGONA.

Podia obrir això una possibilitat d'explicar la va-